

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia
Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. (Dz.U. poz. 2314)

Próbna Matura z OPERONEM

Wiedza o społeczeństwie

Poziom rozszerzony

2021/2022

Część I. Test (48 punktów)

Zadanie 1.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. Uczeń: 3) wyjaśnia, co to jest anomia, omawia jej przyczyny i skutki. 13. Opinia publiczna. Uczeń: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej.

Zadanie 1.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

anomia

Zadanie 1.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (rozstrzygnięcie, uzasadnienie i informacje z obu źródeł)

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Rozstrzygnięcie: tak

Przykład uzasadnienia:

Durkheim twierdzi, że anomia „ma związek z zanikaniem [...] socjotwórczej i normatywnej roli religii [...]”, ponieważ tam, gdzie słabnie jej rola, „jednostki na dużą skalę przestają odróżniać zachowania dobre i poprawne społecznie od złych”.

Zadanie 2.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	2. Socjalizacja i kontrola społeczna. Uczeń: 1) porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców.

Zadanie 2.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

B

Zadanie 2.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

– pierwotna

– wtórna

Zadanie 2.3. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (wyjaśnienie i informacje z obu źródeł)

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Autor rysunku w satyryczny sposób pokazuje zmiany, jakie zaszły na przestrzeni lat w procesie socjalizacji opisanym w tekście źródłowym. Kiedyś to osoby starsze (np. rodzice) wdrażały dzieci do życia w grupie, uczyły je społecznego działania, a dzisiaj w tym procesie ważniejszą rolę odgrywają komputery, tablety, smartfony i internet. Dawniej odbywało się to w grupie, a dzisiaj – indywidualnie.

Zadanie 3.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	3. Grupa społeczna. Uczeń: 1) przedstawia cechy i funkcjonowanie małej grupy społecznej (liczebność, więź, trwałość, role grupowe, wspólne wartości i cele, poczucie odrębności, współdziałanie).

Zadanie 3.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Cztery odpowiedzi spośród:

- rodzina
- naród niemiecki
- mieszkańcy miasta X
- nauczyciele gimnazjum / pracownicy naukowci
- członkowie partii politycznej
- członkowie klubu piłkarskiego
- koledzy grający w karty

Zadanie 3.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

5

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	3. Grupa społeczna. Uczeń: 2) omawia na przykładach różne rodzaje grup i wyjaśnia funkcjonowanie wskazanej grupy.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

A 3

Zadanie 5.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	4. Struktura społeczna. Uczeń: 1) opisuje strukturę klasowo-warstwową polskiego społeczeństwa i swojej społeczności lokalnej. 13. Opinia publiczna. Uczeń: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej.

Zadanie 5.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

D

Zadanie 5.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trzech poprawnych odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

1. P, 2. F, 3. F

Zadanie 6.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Uczeń: 1) przedstawia dwie koncepcje narodu: etniczno-kulturową i polityczną. 13. Opinia publiczna. Uczeń: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej.

Zadanie 6.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (rozstrzygnięcie, uzasadnienie i informacje z tekstu)

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Rozstrzygnięcie: nie

Przykład uzasadnienia: Koncepcja narodu Handelsmana nie odwołuje się ani do państwa, ani do obywatelstwa, koncentruje się natomiast na cechach etniczno-kulturowych (ziemia, losy, kultura, język, pochodzenie).

Zadanie 6.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trzech poprawnych odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

1. P, 2. F, 3. P

Zadanie 7.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Uczeń: 4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.); wymienia prawa, które im przysługują.

Zadanie 7.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

– Czesi
– Słowacy
– Litwini

Zadanie 7.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

A

Zadanie 8.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	8. Kultura i pluralizm kulturowy. Uczeń: 4) określa znaczenie religii w polskiej kulturze; charakteryzuje religijność współczesnych Polaków. 13. Opinia publiczna. Uczeń: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej.

Zadanie 8.1. (0–1)

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Proponowana odpowiedź: W latach 1998–2018 nastąpił spadek religijności polskiej młodzieży ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych.

Zadanie 8.2. (0–1)

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (rozstrzygnięcie, uzasadnienie i informacje z obu źródeł)
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Rozstrzygnięcie: nie

Przykład uzasadnienia: W 2018 r. aż 52% Polaków ogółem uczestniczyło co najmniej raz w tygodniu w praktykach religijnych, podczas gdy wśród młodych Polaków odsetek ten wynosił tylko 35%.

Zadanie 9. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	14. Środki masowego przekazu. Uczeń: 1) opisuje funkcje mediów w państwie demokratycznym i niedemokratycznym (na wybranych przykładach). 5. Zmiana społeczna. Uczeń: 1) charakteryzuje historyczne formy organizacji społeczeństwa (pierwotne, tradycyjne, przemysłowe, postindustrialne).

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Autor rysunku w satyryczny sposób pokazuje zmiany formy komunikacji społecznej. Początkowo wynalezienie pisma i druku doprowadziły do narodzin mediów masowych, ale obecnie komunikowanie się między ludźmi polega na wysyłaniu maili i tweetów.

Zadanie 10.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	(III etap) 28. Gospodarka w skali państwa. Uczeń: 1) wyjaśnia terminy: produkt krajowy brutto, wzrost gospodarczy, inflacja, recesja; interpretuje dane statystyczne na ten temat.

Zadanie 10.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

C

Zadanie 10.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Nie, ponieważ stopa wzrostu gospodarczego nie informuje nas o strukturze produkcji, a podczas II wojny światowej produkowano głównie na potrzeby wojska. W tym czasie wzrosła też inflacja (średni roczny indeks cen o 5,9%).

Zadanie 10.3. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (rozstrzygnięcie, uzasadnienie i informacje z tabeli)

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Rozstrzygnięcie: tak

Przykład uzasadnienia: W okresie 1921–1928 w USA można zaobserwować niskie (malejące) bezrobocie (6,4 i 3,1%), niską inflację (między –4,8 a –1,7%) oraz rosnący PNB (+4,8 i +3,7%).

Zadanie 11. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	18. Instytucja państwa. Zdający: 3) opisuje najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska).

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Nazwa teorii: umowy społecznej (kontraktualna)

Imię i nazwisko zwolennika teorii: Jan Jakub Rousseau (Jean Jacques Rousseau)

Zadanie 12.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	11. Obywatel i obywatelstwo. Uczeń: 3) wymienia konstytucyjne obowiązki obywateli Rzeczypospolitej Polskiej; uzasadnia znaczenie postaw i cnót obywatelskich (troska o dobro wspólne, odpowiedzialność, aktywność, solidarność, odwaga cywilna, roztropność, tolerancja). (III etap) 4. Być obywatelem. Uczeń: 3) przedstawia cechy dobrego obywatela; odwołując się do historycznych i współczesnych postaci, wykazuje znaczenie postaw i cnót obywatelskich.

Zadanie 12.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

D

Zadanie 12.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Tak. Artykuł 82. Konstytucji RP mówi, że jednym z obowiązków obywateli Polski jest troska o dobro wspólne. Ujawnienie przez policjantkę ustawionego przetargu było działaniem na rzecz wszystkich obywateli, ponieważ dotyczyło pieniędzy podatników.

Zadanie 13. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	15. Demokracja – zasady i procedury. Uczeń: 1) opisuje wartości będące fundamentem współczesnej demokracji; podaje różne sposoby rozumienia wolności, równości i sprawiedliwości.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trzech poprawnych odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

1. P, 2. F, 3. P

Zadanie 14. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	13. Opinia publiczna. Uczeń: 1) wyjaśnia, jak kształtuje się opinia publiczna i jakie są sposoby jej wyrażania.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

opinia publiczna

Zadanie 15. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(III etap) I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	(III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Uczeń: 3) wyjaśnia zasady: większości, pluralizmu i poszanowania praw mniejszości w państwie demokratycznym.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Ankietowani, którzy byli zdecydowani, żeby wziąć udział w wyborach, w większości nie zgadzają się z opinią, że „niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż demokratyczne” (46–71% do 46–21%), natomiast ci, którzy nie zamierzali głosować, zgadzali się z tą opinią w 35%.

Zadanie 16. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	15. Demokracja – zasady i procedury. Uczeń: 5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (rozstrzygnięcie, uzasadnienie i informacje z obu źródeł)

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Rozstrzygnięcie: nie

Przykład uzasadnienia: W wyborach do Sejmu RP, które odbywają się w systemie proporcjonalnym w okręgach wielomandatowych, wyborcy mają możliwość wyboru jednego spośród wielu kandydatów z listy popieranej partii, na którego oddadzą swój głos, nie muszą więc oddawać głosu na jedyne kandydata w okręgu, jak ma to miejsce w wyborach większościowych do amerykańskiego Kongresu.

Zadanie 17.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Uczeń: 5) charakteryzuje ideologie totalitarne (komunizm, nazizm), odwołując się do przykładów historycznych.

Zadanie 17.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Narodowo Socjalistyczna Niemiecka Partia Robotników

Zadanie 17.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

B

Zadanie 18.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	17. Systemy partyjne. Uczeń: 4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym.

Zadanie 18.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

A

Zadanie 18.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

– Tylko w systemie większościowym opartym na JOW-ach jest możliwe, żeby partia polityczna, która uzyskała w wyborach prawie 15% poparcia, zdobyła mniej niż 2,5% mandatów (16/650).

– „Przejęcie” przez jedną z partii całego okręgu, obsadzanego dotąd przez inną partię, jest możliwe tylko w wyborach opartych na JOW-ach.

Zadanie 19. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Uczeń: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce; 3) przedstawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej; wskazuje, kto im podlega.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (rozstrzygnięcie, uzasadnienie i informacje ze schematu)

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Rozstrzygnięcie: nie

Przykład uzasadnienia: W państwie, którego system polityczny pokazano na schemacie, ministrowie nie ponoszą odpowiedzialności politycznej przed parlamentem, co jest istotą systemu parlamentarnego.

Zadanie 20. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 2) wyjaśnia różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trzech poprawnych odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Trzy odpowiedzi spośród:

- W Polsce kandydat na Prezydenta RP zostaje zgłoszony przez nie mniej niż 100 tys. obywateli mających prawo wybierania do Sejmu, a nie 1,5–3 tys.
- W Polsce głosowanie odbywa się niezależnie od tego, ilu zgłosi się kandydatów na urząd Prezydenta.
- W Polsce kadencja Prezydenta nie rozpoczyna się i nie kończy w z góry ustalonym terminie.
- W Polsce kadencja Prezydenta trwa 5 lat, a nie 4 lata.

Zadanie 21.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	(III etap) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. Uczeń: 1) przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw. 15. Demokracja – zasady i procedury. Uczeń: 6) wyjaśnia, czym jest referendum; rozważa, jak we współczesnym państwie można realizować inne formy demokracji bezpośredniej.

Zadanie 21.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

obywatelska (ludowa) inicjatywa ustawodawcza

Zadanie 21.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (wyjaśnienie i informacje z obu źródeł)
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Niewielka skuteczność obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej w Polsce w latach 2007–2019, którą ilustruje niewielka liczba projektów ustaw przedłożonych w Sejmie przez obywateli (72 spośród 4 tys.), wynika głównie z wymogu złożenia dużej liczby podpisów obywateli popierających projekt (100 tys.) lub krótkiego czasu na ich zebranie (3 miesiące).

Zadanie 22.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	29. Prawo. Uczeń: 1) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym.

Zadanie 22.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trzech poprawnych odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

1. P, 2. P, 3. F

Zadanie 22.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (rozstrzygnięcie, uzasadnienie i informacje z obu źródeł)
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Rozstrzygnięcie: tak

Przykład uzasadnienia: Polskie prawo zezwala na wykorzystywanie zwierząt do celów rozrywkowych i widowiskowych (filmowych, sportowych, specjalnych), podczas gdy znaczna większość Polaków jest temu przeciwna – 69% popiera wprowadzenie zakazu wykorzystywania zwierząt w takich celach.

Zadanie 23.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	(IV etap ZP) 2. Prawo i sądy. Uczeń: 6) przedstawia uczestników i przebieg procesu sądowego: cywilnego i karnego; uzasadnia znaczenie mediacji.

Zadanie 23.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie czterech poprawnych odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

1. sędzia / skład sędziowski
3. pokrzywdzony
4. oskarżony
5. obrońca

Zadanie 23.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Obecność policjanta na służbie jest konieczna, gdy pełni on obowiązki konwojenta osób transportowanych na polecenie sądu na salę rozpraw (np. oskarżonych przebywających w areszcie śledczym).

Zadanie 24.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	36. Prawa człowieka. Uczeń: 3) rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne; wskazuje, do której generacji należą poszczególne prawa.

Zadanie 24.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

D

Zadanie 24.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi (wyjaśnienie i informacje z obu źródeł)
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Tak. Tekst źródłowy mówi o ograniczaniu wolności prasy, a szerzej – wolności słowa, podobnie jak rysunek satyryczny, na którym widać dziennikarza (pisarza), który jest otoczony postaciami symbolizującymi aparat państwa (cenzor, sędzia, żołnierz, urzędnik), próbującego tę wolność właśnie ograniczyć.

Zadanie 25.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	39. Polska polityka zagraniczna. Uczeń: 2) charakteryzuje główne kierunki polskiej polityki zagranicznej po 1989 r. i sposoby jej prowadzenia (na wybranych przykładach).

Zadanie 25.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trzech poprawnych odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

1. P, 2. F, 3. P

Zadanie 25.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Nie. Ma znaczenie także dla pozostałych państw tzw. wschodniej flanki NATO, np. Estonii, Łotwy, Litwy, Słowacji, Rumunii, Bułgarii, których połączone budżety obronne są znacznie mniejsze niż budżet obronny Polski.

Zadanie 26.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Uczeń: 7) wymienia konflikty, którym towarzyszy terroryzm; wyjaśnia ich przyczyny oraz motywy i sposoby działania terrorystów; opisuje i ocenia strategie zwalczania terroryzmu.

Zadanie 26.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Asz-Szabab/Szebabowie

Zadanie 26.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Państwo: Somalia

Oznaczenie na mapie: B

Zadanie 27. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	(III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Uczeń: 2) wskazuje na mapie miejsca najpoważniejszych konfliktów międzynarodowych; omawia przebieg i próby rozwiązania jednego z nich. 40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Uczeń: 5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Tak. Było to w latach 2014–2015, czyli 3–4 lata po wybuchu tzw. arabskiej wiosny w krajach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu (Tunezja, Egipt, Libia, Syria, Jemen), kiedy to osiągnęła ona swoje apogeum.

Zadanie 28. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Uczeń: 8) przedstawia inicjatywy na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka (w tym działania laureatów Pokojowej Nagrody Nobla).

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

C

Zadanie 29. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Uczeń: 1) charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie i na świecie po upadku komunizmu; 4) wyjaśnia, jak powstało NATO, jakie są jego cele i organy; wymienia najważniejsze operacje wojskowe Sojuszu. 43. Integracja europejska. Uczeń: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji).

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Odpowiedź

Europejskie państwa należące do NATO, UE i Rady Europy				
Przynależność do Rady Europy	Przynależność do UE	Członkostwo w NATO	Nazwa państwa	Numer na mapie
+	+	+	Portugalia	4
+	+	–	Finlandia	3
+	–	–	Serbia	5

Część II. Wypracowanie (12 punktów)

Zadanie 30. (0–12)

Temat 1. Scharakteryzuj strukturę klasowo-warstwową polskiego społeczeństwa w XXI w. Uwzględnij nierówności społeczne i nierówności szans życiowych wśród Polaków oraz wpływ ruchliwości społecznej na zmiany, jakie zaszły w tej strukturze.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	III Etap 3. Współczesne społeczeństwo polskie. Zdający: 1) charakteryzuje – odwołując się do przykładów – wybrane warstwy społeczne, grupy zawodowe i style życia. IV Etap PR 4. Struktura społeczna. Zdający: 1) opisuje strukturę klasowo-warstwową polskiego społeczeństwa [...]; 2) porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i wybranym państwie, wyjaśniając związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych; 3) podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej; 4) opisuje mechanizm i skutki społecznego wykluczenia [...]; 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce [...].

Zasady oceniania

Poziom III 8–12 pkt	<p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający w pełni:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) scharakteryzował strukturę społeczną Polski w XXI w.; 2) przedstawił nierówności społeczne w Polsce; 3) przedstawił nierówności szans życiowych wśród Polaków; 4) przedstawił wpływ ruchliwości społecznej na zmiany, jakie zaszły w strukturze polskiego społeczeństwa w tym czasie; 5) wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem; odniósł się do materiałów źródłowych. 	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
Poziom II 4–8 pkt	<p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający w pełni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) lub – scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III); – wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem. 	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>
Poziom I 1–4 pkt	<p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający w pełni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) lub – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III); – wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem. 	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
0 pkt	<p>Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny. W przypadku pracy o wartości merytorycznej 0 pkt nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>

Temat 2. Porównaj systemy polityczne państw oparte na współdziałaniu władzy ustawodawczej i wykonawczej występujące w Republice Włoskiej i Konfederacji Szwajcarskiej. Scharakteryzuj sposób wyłaniania tych władz, relacje między nimi oraz ich kompetencje.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji	IV Etap PR 17. Systemy partyjne. Zdający: 4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym. 19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych [...]; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne [...] Szwajcarii, Włoch [...]; 3) przedstawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej; wskazuje, kto im podlega. 20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej; 6) opisuje mechanizm tworzenia koalicji rządowej; wyjaśnia rolę opozycji w pracy parlamentu. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów); 2) charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa.

Zasady oceniania

Poziom III 8–12 pkt	WARTOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający w pełni: 1) wyjaśnił, że we Włoszech i Szwajcarii funkcjonują różne modele systemu parlamentarnego, oparte jednak na współdziałaniu władzy ustawodawczej i wykonawczej; 2) porównał sposób wyłaniania władzy ustawodawczej i wykonawczej w obu państwach; 3) porównał relacje między obiema władzami – ustawodawczą i wykonawczą; 4) porównał kompetencje obu władz; 5) wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
------------------------	--	--

<p>Poziom II 4–8 pkt</p>	<p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający w pełni: – scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) lub – scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III); – wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>
<p>Poziom I 1–4 pkt</p>	<p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający w pełni: – scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) lub – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III); – wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
<p>0 pkt</p>	<p>Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny. W przypadku pracy o wartości merytorycznej 0 pkt nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>

Temat 3. Odwołując się do właściwych przykładów, scharakteryzuj rolę Prezydenta RP w wypełnianiu funkcji ustrojodawczej, ustawodawczej, kreatywnej oraz kontrolnej przez polski Sejm i Senat.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem.

Zasady oceniania

Poziom III 8–12 pkt	<p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający w pełni scharakteryzował rolę Prezydenta RP w wypełnianiu funkcji:</p> <p>1) ustrojodawczej: – nowelizacja Konstytucji (inicjatywa w kwestii ustawy o zmianie Konstytucji, inicjatywa referendalna w kwestii nowelizacji rozdziałów I, II i XII, podpisanie i zarządzenie opublikowania);</p> <p>2) ustawodawczej: – proces legislacyjny (inicjatywa ustawodawcza, podpisanie ustawy i zarządzenie opublikowania, weto zawieszające, skierowanie ustawy do Trybunału Konstytucyjnego);</p> <p>3) kreatywnej: – wobec Rady Ministrów (desygnowanie Prezesa Rady Ministrów, powołanie i odebranie przysięgi od Prezesa i członków Rady Ministrów), – wobec władzy sądowniczej (odebranie ślubowania od sędziów Trybunału Konstytucyjnego), – wobec innych organów władzy (wspólnie z Sejmem i Senatem powołuje członków KRRiT, Rady Polityki Pieniężnej, wnioskuje o powołanie Prezesa Narodowego Banku Polskiego);</p> <p>4) kontrolnej: – odwołuje ministrów, którym Sejm wyraził wotum nieufności, – przyjmuje dymisję Rady Ministrów po wyrażeniu konstruktywnego wotum nieufności przez Sejm;</p> <p>5) wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego zagadnienia, prawidłowo użył pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
Poziom II 4–8 pkt	<p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający: – scharakteryzował w pełni trzy istotne aspekty zagadnienia spośród 1–4 wskazanych dla poziomu III lub – scharakteryzował w pełni dwa istotne aspekty zagadnienia oraz częściowo scharakteryzował dwa kolejne istotne aspekty zagadnienia spośród 1–4 wskazanych dla poziomu III; – wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu, wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>

Poziom I 1–4 pkt	WARTOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający: – scharakteryzował w pełni jeden istotny aspekt zagadnienia oraz scharakteryzował częściowo jeden aspekt zagadnienia spośród 1–4 wskazanych dla poziomu III lub – scharakteryzował częściowo trzy istotne aspekty zagadnienia spośród 1–4 wskazanych dla poziomu III; – wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
0 pkt	Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny. W przypadku pracy o wartości merytorycznej 0 pkt nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.